

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

вибіркова

за освітньо-науковою програмою «Екстремальна та кризова психологія»
підготовки доктора філософії
у галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"
спеціальність 053 "Психологія"

мова викладання українська

Рекомендовано кафедрою
соціальних і гуманітарних дисциплін
на 2023-2024 навчальний рік.
Протокол від 29 серпня 2023 року №1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Філософська антропологія».

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну.

Освоєння дисципліни «Філософська антропологія» сприяє систематизації знань і концептуальних структур, попередньо освоєні при вивченні філософії, історії та культури України, інших соціальних і гуманітарних дисциплін. Як гуманітарна навчальна дисципліна, «Філософська антропологія» має важливе значення для духовного розвитку здобувачів, виховання їх моральної зрілості й естетичної культури, громадянської відповідальності. Вивчення філософсько-антропологічних теорій, концепцій, категорій та логіки дискурсу покликане сприяти формуванню розумових умінь, збагатити свідомість здобувачів розумінням феноменів людського духу й практики.

«Філософська антропологія» є фундаментальною дисципліною університетської освіти й дидактичним засобом формування особистості.

Інформація про науково-педагогічного працівника.

Загальна інформація	Каріков Сергій Анатолійович, доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор історичних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Телефон (робочий) – (057) 707-34-78.
E-mail	karikov.nuczu@gmail.com
Наукові інтереси	1) Реформація і лютеранська конфесіоналізація в Німеччині; 2) культура епохи пізнього Середньовіччя і раннього Нового часу
Професійні здібності	1) відповідають кваліфікації доктора історичних наук, професора по кафедрі соціальних і гуманітарних дисциплін; зокрема навчання здобувачів вищої освіти логіці та методології теоретичної діяльності; 2) основи проектної діяльності (Fundraising проект «Formation of Transversal Competencies (Soft Skills) in the Conditions of a Higher Education Institution» в рамках Міжнародного стажування під супервізією Ягелонського ун-ту (захищений 2021 року)
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Філософія. Підручник для здобувачів вищої освіти/ авт. кол. Під ред. Рябіної О.В. і Юрченко Л.І. – Х.: НУЦЗ України. – 2021. – 296 с. 2. Karikov S. ; Kovalenko Ye.; Kovalchuk O.; Hotsalyuk A.; Havrylo O.; Kotlyar S. PR Technology As A Modern Function Of Educational Management. <i>International Journal of Computer Science and Network Security</i> . 2022. VOL.22. No.2. P. 399-405 (у співавторстві) (Web of Science Core Collection) 3. Karikov S. ; Osipenko N.; Sytnik S.; Krylenko I.; Pidhorodetska I.; Martyniuk M. Research Of the Communicative Aspect of Pedagogical Activity. <i>International Journal of Computer Science and Network Security</i> . 2022. VOL.22. No.1. P. 618-624 (у співавторстві) (Web of Science Core Collection) 4. Karikov S. ; Pidhorodetska I.; Zozuliak-Sluchyk R.; Averina K.; Tykhonenko O.; Luchkevych V. Informatization of education as a trend of modern educational activity. <i>Laplage em Revista (International)</i> . 2021. Vol.7. № 3C. P. 494-499 (у співавторстві) (Web of Science Core Collection) 5. Karikov S. ; Yablonska O.; Honcharuk V.; Yablonsky M.; Brukhovetska O.; Kot H. Theoretical bases of introduction of internet technologies in the conditions of digitalization of institutions of higher education. <i>Laplage em Revista (International)</i> . 2021. Vol.7. № 3A. P. 324-333 (у співавторстві) (Web

	of Science Core Collection) Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=fofv5MAAAAJ&hl=ru Профіль у ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5121-4103
--	--

Час та місце проведення занять з дисципліни.

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни «Філософська антропологія» проводяться відповідно до розкладу занять. Електронний формат розкладу (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться щопонеділка з 15.00 до 16.00 у кабінеті № 416 або в режимі on-line. За необхідності час додаткової консультації здобувача вищої освіти погоджується з викладачем.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Філософська антропологія» полягає у забезпеченні методологічних засад та світоглядних підвалин діяльності майбутніх фахівців-психологів, формуванні у здобувачів вищої освіти за рівнем доктора філософії інтегрального бачення людської особистості, розкриття проблематики природи людини.

Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)	вбіркова	вбіркова
Рік підготовки	3-й	3-й
Семестр	6-й	6-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість модулів	2	2
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	20	10
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	24	4
- лабораторні заняття (годин)	-	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-	-
- інші види занять (годин)	-	-
- самостійна робота (годин)	46	76
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-	-
- підсумковий контроль (диференційний	екзамен	екзамен

залік, екзамен)		
-----------------	--	--

Передумови для вивчення дисципліни.

Навчальна дисципліна «Філософська антропологія» вивчається у 6 семестрі навчання за рівнем «доктор філософії» у закладі вищої освіти. Культурно-історичний та суспільствознавчий досвід, набутий здобувачами вищої освіти на першому і другому рівнях вищої освіти, дозволяє їм приступити до вивчення курсу з розвиненими духовно-інтелектуальними якостями. Водночас, освоєння філософської антропології потребує теоретизування, яке є новим для більшості першокурсників типом досвіду. Передумовами успішного вивчення даної дисципліни є гуманітарні нахили та здібності, знання й уміння.

Результати навчання та компетентності з дисципліни.

Відповідно до освітньо-наукової програми «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки здобувачів вищої освіти за третім (доктор філософії) рівнем вищої освіти в галузі знань 05 "Соціальні та поведінкові науки" за спеціальністю 053 "Психологія", вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Володіти особливостями філософської методології як форми концептуалізації наукового досвіду, закономірностей розвитку категорій і методів філософії, вміння формулювати аргументовану позицію в питаннях наукового світогляду, теоретично аналізувати наукові ідеї та факти, мати навички критичного аналізу теоретичного досвіду	ПРН ПР 20
Дисциплінарні результати навчання	<i>аббревіатура</i>
Аналізувати сутність і значення класичних і новітніх антропологічних учень	

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність до освоєння і системного аналізу через матеріалістичне сприйняття і критичне осмислення нових знань в предметній та міжпредметних галузях.	ЗК1
Здатність до здійснення філософського узагальнення наукових фактів, ідей, закономірностей на основі загальнонавчальних умінь	ЗК6
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>
Здатність до осягнення філософсько-антропологічних концепцій в їх історичному контексті	

Програма навчальної дисципліни.

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ЗАСАДИ І СТАНОВЛЕННЯ ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Тема 1.1. Проблематика філософської антропології: походження і специфіка буття людини.

Науки про людину і необхідність інтеграції антропологічного знання. Основні проблеми філософської антропології: проблема походження людини, психофізична проблема, духовне і соматичне буття людини в їхній взаємодії. Проблема виникнення людини на Землі і її відношень зі світом. Культура та розумність як сутнісні характеристики людського способу бути. Людина як суб'єкт і як квінтесенція культурно-цивілізаційних суперечностей. Історичність людини.

Тема 1.2. Філософсько-антропологічні уявлення Стародавнього Світу. Людина і Космос.

Космічна метафора свідомості як підвалина стародавніх учень про походження і сутність людської істоти. Філософсько-антропологічні ідеї в міфопоетичних текстах ведичної традиції. Учення про Атман і Брахман. Мотив безсмертя у буддизмі; ідея реінкарнації.

Тема безсмертя, дух і тіло людини в практиках давньоєгипетської культури.

Людина в даосизмі. Соціоморальний нахил антропології Давнього Китаю та її реалізації в конфуціанстві.

Античний космоцентризм про походження і сутність людини. Поява дискурсу суб'єктивності у Сократа. Атомістичні ідеї про душу і тіло людини. Платон про троїсту сутність душі. Аристотель, «Про душу». Характеристики людини у Аристотеля. Римські стоїки і зачатки християнських уявлень про сутність людини.

Тема 1.3. Середньовічні та ренесансні філософсько-антропологічні вчення. Людина і Бог.

Божественний Розум як інстанція тілесного та психічного буття людини. Дух і Душа, їх розуміння у Середні віки. Апорія духу і тіла. Смысл життя, смерть та безсмертя в християнській релігійно-філософській думці. Християнська містика і зародження апології розуму.

Творча сутність людини в ідеях італійського Відродження. Гуманізм про смысл людського життя. Трансформація уявлення про богонатхненну природу людини і її місію на Землі. Великі відкриття Відродження і їх роль у формуванні нових ідей філософської антропології. Феномен ренесансного універсалізму.

Розум і віра як духовні начала людського, їх співвідношення у світоглядному контексті ренесансних учень. Чуттєвість, її вивчення і теоретична емансипація.

Тема 1.4. Становлення філософії суб'єкта. Людина як центр світобудови.

Історія виникнення поняття суб'єктивності в європейській філософії. Картезіанське *cogito* й сучасні уявлення про суб'єктивність. Психофізична

проблема.

Просвітництво і проблема людини. Розум як визначальна характеристика людини. Людина та суспільство, їх взаємодія.

Поглиблення гносеологізму в розумінні людини: німецька класична філософія.

МОДУЛЬ 2. АНТРОПОЦЕНТРИЧНА ПАРАДИГМА: ВІД НОВОГО ЧАСУ ДО СУЧАСНОСТІ

Тема 2.1. Перегляд апріорної духовності людини у філософії «зламної доби».

Марксистське вчення про економічний інтерес як прихований чинник людського буття. Відчуження як чинник людського буття.

«Філософія життя» як виклик класичній філософсько-антропологічній традиції. Фридрих Ніцше про свою філософію як про «школу підозри». Воля до сили як фундаментальний принцип життя.

Значення концепції несвідомого Зигмунда Фрейда для філософської антропології. Роль витискання у формуванні несвідомого.

Тема 2.2. Феноменологія свідомості: антропологічний аспект.

Інтерсуб'єктивність як умова об'єктивності і як проблема конституювання Іншого. Розрізнення живого тіла (Leib) й фізичного тіла (Körper) у трансцендентальній феноменології Гуссерля. Бергсон про людську свідомість. Людське буття як діалог (Бубер).

Тема 2.3. Екзистенціальна філософія людської суб'єктивності. Людина в ідеях та концепціях постмодерну

Два головні ставлення людини до світу: Я-Ти і Я-Воно. Діалог як спосіб людського існування.

Виміри тілесного буття за Сартром. Людина у творчості Камю. Вибір як екзистенціальна проблема.

Комунікативна філософія (Апель, Хабермас) як філософія людини.

Грані людського буття у філософії постмодерну.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма					
	Кількість годин					
усього	у тому числі					модульна контрольна робота
	лекції	практичні (семінарські) заняття	лабора торні (інші види)	само-стійна робота		
2-й семестр						
Модуль 1. ЗАСАДИ І СТАНОВЛЕННЯ ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНОГО						

ДИСКУРСУ						
Тема 1.1. Проблематика філософської антропології: походження і специфіка буття людини	10	2	2	0	6	
Тема 1.2. Філософсько-антропологічні уявлення Стародавнього Світу. Людина і Космос.	10	2	2	0	6	
Тема 1.3. Середньовічні та ренесансні філософсько-антропологічні вчення. Людина і Бог.	14	4	4	0	6	
Тема 1.4. Становлення філософії суб'єкта. Людина як центр світобудови.	12	2	4	0	6	
Разом за модулем 1	46	10	12	0	24	На семінарі
Модуль 2. АНТРОПОЦЕНТРИЧНА ПАРАДИГМА: ВІД НОВОГО ЧАСУ ДО СУЧАСНОСТІ						
Тема 2.1. Перегляд апріорної духовності людини у філософії «зламної доби».	16	4	4	0	8	
Тема 2.2. Феноменологія свідомості: антропологічний аспект.	10	2	2	0	6	
Тема 2.3. Екзистенціальна філософія людської суб'єктивності. Людина в ідеях та концепціях постмодерну.	18	4	6	0	8	
Разом за модулем 2	44	10	12	0	22	На семінарі
Разом	90	20	24	0	46	

Теми семінарських занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
--------------	-------------------	------------------------

1.	Тема 1.1. Проблематика філософської антропології: походження і специфіка буття людини.	2
2.	Тема 1.2. Філософсько-антропологічні уявлення Стародавнього Світу. Людина і Космос.	2
3.	Тема 1.3. Середньовічні та ренесансні філософсько-антропологічні вчення. Людина і Бог.	4
4.	Тема 1.4. Становлення філософії суб'єкта. Людина як центр світобудови.	4
5.	Тема 2.1. Перегляд апріорної духовності людини у філософії «зламної доби».	4
6.	Тема 2.2. Феноменологія свідомості: антропологічний аспект.	2
7.	Тема 2.3. Екзистенціальна філософія людської суб'єктивності. Людина в ідеях та концепціях постмодерну.	6
	Разом	24

Теми практичних занять (не передбачено навчальним планом).

Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом).

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

Індивідуальне завдання є формою роботи здобувачів вищої освіти, яка сприяє формуванню пізнавальної активності та загально-навчальних умінь, а від здобувачів вимагає ініціативності та задатків генератора ідей. Теми завдань вільно обираються здобувачем освіти. При доповіді на обрану тему бажаною є презентація, в пріоритеті спроможність до аргументації ідей та позицій.

Теми індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти:

1. *Реферативні завдання*
1. Природне та суспільне в людині.
2. Генеза людської праці і морально-соціальні заборони як чинники антропосоціогенезу.
3. Конфуціанство та даосизм про сутність людини і сенс життя.
4. Сократ як родоначальник філософії людини.
5. Творчість Аврелія Августина як фундамент християнської філософії людини.
6. Філософія італійського Відродження про людину.
7. Б. Паскаль про сутність і значення людського життя.
8. Характеристики людини у творчості французьких енциклопедистів: спільні та відмінні риси.
9. Новаторство філософської антропології Л. Фейербаха.
10. Відчуження у філософії марксизму як антропологічна і соціальна проблема.
11. Свідомість і несвідоме у вченні про людину З. Фрейда.
12. Характеристики людини у творчості А. Бергсона.
13. М. Шелер і проблема визначення людини у світі.
14. Людське «Я» і «Ти» у філософії М. Бубера.
15. Комунікативна філософія і проблема людини.
16. Ж.-П. Сартр і А. Камю про людську сутність.
17. Антропологічні пошуки філософії постмодерну.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти.

Засобами оцінювання та методами оцінки результатів навчання є: екзамен, модульні контрольні роботи; оцінки за виконання рефератів, есе; оцінка за виступи на наукових заходах; оцінка за виконані індивідуальні завдання-вправи з прикладами.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України.

Таблиця результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни:

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	
	90–100
	80–89
	65–79
	55–64
	50–54
	35–49
	0–34

Критерії оцінювання.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті шляхом проведення усного та письмового опитування. Головне призначення поточного контролю – перевірка успішності здобувачів у динаміці. Аудиторія психологічно готова до самостійного відтворення ідей і положень. Зворотний зв'язок дозволяє вносити корекцію в подачу матеріалу згідно з особливостями роботи у даній групі здобувачів.

Поточний контроль може проводитись наступними способами:

- усне опитування – на семінарських заняттях для перевірки, а також для закріплення знань та покращення розуміння матеріалу;
- самостійна письмова робота на семінарі (дати визначення, навести приклад і т.ін.);
- навчальна дискусія, евристична бесіда, проблемна бесіда.

Модульний контроль є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі контрольної роботи. Складання модуля є обов'язковим для здобувача вищої освіти.

Підсумкова модульна оцінка враховує всі прояви активності здобувачів на семінарських заняттях, поточні оцінки, рівень виконання індивідуальних завдань та ініціативність у їх виконанні, проте головним чином спирається на оцінку виконання модульної контрольної роботи.

З навчальної дисципліни «Філософія» підсумковий контроль проводиться у формі екзамену

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни:

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль				
Модуль № 1	Лекції	6	-	-
	Семінари	6	2	12
	Практичні заняття	-	-	-
	Модульна КР	1	20	20
	Разом за модуль № 1			32
Модуль № 2	Лекції	5	-	-
	Семінари	6	2	12
	Модульна КР	1	20	20
	Разом за модуль № 2			32
Разом за поточний контроль				64
II. Індивідуальні завдання <i>(не виділено окремого навчального часу)</i>				<i>до 6</i>
III. Підсумковий контроль - екзамен				30
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється від 0 до 2 балів):

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

2 бали – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, аргументує судження, наводить приклади;

1 бал – здобувач виявляє часткове/формальне знання, відповідь нечітка;

0 балів – здобувач утруднюється відповісти, знання не виявлені.

Викладач оцінює повноту і послідовність відповіді, вміння працювати з текстами філософії та рівень загально-навчальних умінь – виділяти головне та узагальнювати, визначати сферу дії та спосіб застосування ідей та положень

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульних контрольних робіт:

20 балів – відповіді правильні, продуктивні (синтетичні судження), з прикладами та посиланнями на літературу;

18 балів – відповіді правильні, репродуктивні (аналітичні судження), не відсилають до літератури з теми, приклади шаблонні;

15 балів – відповіді формальні, можливі пробіли, приклади запозичені;

11 балів – відповіді з фактичними/логічними заблудженнями, вимога розкрити на прикладах матеріал питання викликає утруднення;

7 балів – відповіді зверхні, 2 з 3 пунктів, без теоретизування/підмінене побутовою риторикою;

- 3 бали – відповідь на 1 пункт запозичена з джерел і без прикладів;
- 0 балів – відповіді відсутні або цілковито неспроможні.

Модульна контрольна робота у формі аудиторного письмового викладу матеріалу залікового модуля оцінюється за критеріями засвоєння положень і оперування цими знаннями в розгляді філософської та професійної тематики. Зміст контрольних питань розподіляється за варіантами (три питання кожен).

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

- 6 балів – завдання виконане самостійно з опрацюванням літератури;
- 4 бали – виконане в повному обсязі, але бракує самостійних міркувань і аргументації наведених прикладів;
- 2 бали – виконане частково, матеріал некритично запозичений з сайтів Інтернет;
- 0 балів – не виявляє знання навчального матеріалу/робота не виконана.

Індивідуальна самостійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка виявляє вміння оперувати навчальним матеріалом в аналізі філософської й професійної тематики. Викладач оцінює рівень загально-навчальних умінь і мотивації навчання (професійно значимої тематики міркувань здобувача).

Викладачем оцінюється розуміння здобувачем вищої освіти понятійного апарату, самостійність, логічність та послідовність мислення, переконаність у своїх судженнях, вміння виділяти головне, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки, окреслювати перспективу розвитку ідеї або проблеми, здатність використовувати джерела інформації, створювати унікальність та оформлювати запозичення текстової частини (відсутність плагіату), вміння публічно чи письмово представити підготовлений матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Реферативні завдання

1. Природне та суспільне в людині.
2. Генеза людської праці і морально-соціальні заборони як чинники антропосоціогенезу.
3. Конфуціанство та даосизм про сутність людини і сенс життя.
4. Сократ як родоначальник філософії людини.
5. Творчість Аврелія Августина як фундамент християнської філософії людини.
6. Філософія італійського Відродження про людину.
7. Б. Паскаль про сутність і значення людського життя.
8. Характеристики людини у творчості французьких енциклопедистів: спільні та відмінні риси.
9. Новаторство філософської антропології Л. Фейєрбаха.
10. Відчуження у філософії марксизму як антропологічна і соціальна проблема.

11. Свідомість і несвідоме у вченні про людину З. Фрейда.
12. Характеристики людини у творчості А. Бергсона.
13. М. Шелер і проблема визначення людини у світі.
14. Людське «Я» і «Ти» у філософії М. Бубера.
15. Комунікативна філософія і проблема людини.
16. Ж.-П. Сартр і А. Камю про людську сутність.
17. Антропологічні пошуки філософії постмодерну.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності у формі *екзамену* проводиться на завершальному етапі з метою оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти, оцінки їх знань і навиків за обсягом, якістю, глибиною і вміннями застосовувати їх у практичній діяльності відповідно до моделі фахівця.

Екзамен складається усно. На підготовку до відповідей на запитання білетів відводиться не більше однієї академічної години. Білет містить три теоретичних питання. Рівномірне розподілення матеріалу у білетах, різноманітність запитань, повнота охоплення прочитаного курсу - значною мірою сприяють об'єктивності оцінки.

Додаткові запитання ставляться за тим матеріалом, який висвітлює або побічно торкається у своїй відповіді здобувач вищої освіти. Для уточнення оцінки знань не виключається можливість додаткових запитань за іншими розділами курсу.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час екзамену (оцінюється від 0 до 25 балів):

28-30 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє всім програмним обсягом навчального матеріалу, демонструє повноту й логічну послідовність у відповіді на всі питання, здатність теоретизувати, зв'язувати положення й ідеї з своїм життєвим світом. Виявляє обізнаність із рекомендованими й іншими (самостійно вибраними) текстами культури.

27-23 бали – здобувач вищої освіти демонструє володіння матеріалом у повному обсязі, чітко й послідовно відповідає на питання білету з прикладами та застосуванням понятійного апарату філософії, спроможний узагальнювати й формулювати. На додаткові питання відповідає з деякими неточностями, може помилятися у фактах філософської культури. Обізнаний із рекомендованими в списку літератури джерелами.

22-18 балів – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, має достатньо повні знання за питаннями білету й застосовує свій тезаурус, однак демонструє приблизні знання з окремих аспектів матеріалу з дисципліни. Не теоретизує. У додаткових питаннях помітні утруднення.

17-13 балів – здобувач вищої освіти в основному володіє навчальним матеріалом, однак не демонструє достатньої спроможності до аргументації та припускається подекуди фактичних помилок. Додаткові питання утруднюють, відповіді приблизні або неповні.

12-9 балів – здобувач вищої освіти в основному обізнаний з матеріалом навчальної дисципліни, проте здебільшого відповідає формально, самостійно

не координує логіку міркувань з приводу питань білета. Додаткові запитання в основному залишаються без відповіді, іноді наївні «здогадки» у відповіді.

8-5 балів – здобувач вищої освіти демонструє неповні знання з суттєвих розділів навчального матеріалу, питання за білетом розкриває приблизно, без належного розуміння ідей та положень. Рівень відповіді умовно задовільний.

4-1 бали – здобувач вищої освіти має слабкі, приблизні уявлення про ідеї і положення філософії. Не виявляє здатності послідовно відповідати за білетом – перевірка знань у діалозі з навідними питаннями викладача, які здебільшого залишаються без задовільної відповіді. Не розуміє більшості понять, має місце їх підміна побутовими висловами та смисловою редукцією. Не вмє працювати з навчальними текстами з філософії.

0 балів – здобувач показує відсутність програмних результатів навчання, не спроможний дати відповіді на питання білета і тим більше додаткові, навіть навідні питання. Має віддалені уявлення про зміст навчальних тем. Відповідь категорично не задовольняє критерію позитивної оцінки. Успішність можливо контролювати повторно лише після повторного опрацювання навчальних тем.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

Модуль 1

1. Предмет філософської антропології
2. Філософська антропологія і філософія, їх співвідношення
3. Людина і тварина: подібність і відмінності.
4. Проблема унікальності людини в історії філософської думки.
5. Характеристики людини у релігійних вченнях Стародавнього Сходу (Єгипет, Вавилон, Персія)
6. Давньоіндійська філософія про сенс і мету людського життя.
7. Мислителі Стародавнього Китаю про людину.
8. Свобода і необхідність в китайській антропології.
9. «Сократичний поворот» в античній філософії
10. Проблема щастя в філософії Платона.
11. Епікуреїзм і гедонізм: традиція і сучасна дійсність.
12. Ідея людини в іудейсько-християнській традиції
13. Розуміння духу, душі і тіла в Середні віки.
14. Сенс життя, смерть та безсмертя в християнській релігійно-філософській думці.
15. Антропоцентризм у гуманістичній філософії доби Відродження.
16. Творча сутність людини в ідеях італійського Відродження.
17. Характеристики людини у філософській системі Р. Декарта.
18. Ж.-Ж. Руссо про значення виховання у формуванні людської особистості.
19. Проблема добра та зла, любові і ненависті в англійській філософській антропології Нового часу (Т. Гоббс, Дж. Локк).
20. Вчення про добро і зло в антропологічній концепції І. Канта.

Модуль 2

1. Ніцшеанська ідея волі до влади і поняття «надлюдини»
2. Концепція відчуження в марксизмі
3. Психоаналітична теорія несвідомого (З. Фрейд)
4. Чуттєвий порив, інстинкт, асоціаційна пам'ять, інтелект і дух за М. Шелером
5. Шелерівська інтерпретація сутності людини
6. Поняття плюралістичної етики у філософській антропології А. Гелена
7. Людина як творець культури у вченні Е. Ротхакера
8. Бог і людина в філософському вченні Г. Марселя.
9. Ж.-П. Сартр як представник екзистенціального вчення про людину
10. «Бунтівна людина» у творчості А. Камю
11. Особливості філософсько-антропологічної концепції Е. Фромма.
12. Трансформація психоаналітичних уявлень в концепції Г. Маркузе
13. Неотомістська філософія людини (Ж. Марітен)
14. Проблема інтерсуб'єктивності людського досвіду
15. Феноменологічний підхід Е. Гуссерля до характеристикми свідомості
16. Діалогічна версія філософської антропології М. Бубера
17. Етика благоговіння перед життям (А. Швейцер).
18. Антропологічний аспект комуні кативної філософії (К.-О. Апель, Ю. Хабермас)
19. Відкритість і фрагментарність світу людини в постмодерні
20. Ігрова природа людини

Політика викладання навчальної дисципліни.

1. У пріоритеті високий рівень пізнавальної активності та культури мислення, внутрішня мотивація досягнення компетентностей, спроможність до світоглядної позиції, академічна коректність.
2. Від здобувачів освіти вимагається підготовленість до семінарських занять з опрацюванням літератури, якісне і своєчасне виконання завдань.
3. Академічна спільнота поцінує культуру ведення дискусії і культуру поведінки, що відповідає Кодексу академічної доброчесності НУЦЗ України.
4. Використання мобільних пристроїв на заняттях з дозволу викладача для забезпечення цифрових технологій навчання (демонстрації презентацій, входу за посиланням у вказані викладачем електронні документи та ін.).
5. Здобувач освіти має право дізнатися у викладача бальні оцінки своєї успішності й вести паралельний моніторинг накопичуваних балів. Зворотний зв'язок, наданий викладачеві, доцільний також у формі відгуку здобувача про якість викладання і застосовність знань. Викликають інтерес і враховуються побажання й пропозиції здобувачів щодо тематичного наповнення, технологій і форм подачі навчального контенту.
6. Під час лекцій та семінарських занять, модульних контрольних робіт та складання екзамену здобувачі вищої освіти мають дотримуватися заходів безпеки воєнного стану відповідно до чинного законодавства.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябіної, Л.І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 296 с.
2. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. К., 1989.
3. Каріков С.А. Філософія: Навч. посіб.: Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури. Х., 2011.
4. Сегеда С. Антропологія : підручник для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. К., 2009 .
5. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини. К., 2000.

Інформаційні ресурси

1. Медіаресурс Social. URL: <http://www.social.org.ua/>
2. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL: <http://www.filosof.com.ua>
3. Короткий довідник з історії філософії. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html>

Нормативно-правові акти

Конституція України від 28 червня 1996 р.

Розробник:

доцент кафедри соціальних
і гуманітарних дисциплін

Сергій КАРИКОВ